U.G. 4th Semester Examination - 2020

SANSKRIT [PROGRAMME]

Course Code: SANP-CC-T-4

Full Marks: 60

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. Answer any **ten** questions:

 $2 \times 10 = 20$

যে-কোনো দশটি প্রশ্নের উত্তর দাওঃ

- a) What is the meaning of the word 'लघुसिद्धान्तकौमुदी'? 'लघुसिद्धान्तकौमुदी'—শব্দটির অর্থ কি?
- b) What is 'प्रत्याहार'?'प्रत्याहार' कि?
- c) Which suffixes are called as 'प्रथमा'?
  কোন কোন প্রত্যয়কে 'प्रथमा' বলা হয়?
- d) What is the meaning of the word 'वचन' in 'मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः'?

'मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः'—সृद्ध 'वचन' শব্দটির অর্থ কি?

- e) How did ব্যর্থা avoid सावर्ण्य between अकार and हकार?
  বরদরাজাচার্য অকার ও হকারের সাবর্ণ্য কিভাবে নিষিদ্ধ করেছেন?
- f) According to अष्टाध्यायी what is 'संयोग'? অষ্টাধ্যায়ী অনুসারে 'संयोग' কাকে বলে?
- g) Which letters are called as 'गुण'?
  কোন কোন বৰ্ণগুলিকে 'गुण' বলা হয়?
- h) What does 'संहिता' mean? 'संहिता' বলতে কি বোঝায়?
- i) What is 'इत्'? 'इत्' কি?
- j) What is the meaning of the word 'शेष' in 'षष्ठी शेषे'? 'षष्ठी शेषे' সূত্রে 'शेष' শব্দটির অর্থ কি?
- k) According to वरदराजाचार्य what is the significance of the 'च' in 'सप्तम्यधिकरणे च'?
  বরদরাজচার্যের মতে 'सप्तम्यधिकरणे च' সূত্রে 'च'-এর তাৎপর্য কি ?

- What does 'पद' mean?
   'पद' বলতে কি বোঝায়?
- m) '<u>राम</u>! आगच्छ।'—account for case-ending in the underlined word.
  '<u>राम</u>! आगच्छ।'—রেখাঙ্কিত পদে বিভক্তিবিধানের কারণ দেখাও।
- n) What is the meaning of 'स्वतन्त्रः' in 'स्वतन्त्रः कर्ता'? 'स्वतन्त्रः कर्ता' भृद्ध 'स्वतन्त्रः' भर्गिष्ठेत अर्थ कि?
- o) How many kinds of 'आभ्यन्तरप्रयत्न' are? Write their names.

'आभ्यन्तरप्रयत्न' কত রকম? তাদের নামগুলি লেখ।

- 2. Answer any **four** questions: 5×4=20 যে-কোনো **চারটি** প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ
  - a) Disjoin the euphonic combination (any **five**):

    সন্ধিবিচ্ছেদ কর (যে-কোনো **৫টি**) ঃ

    सहेता, बृद्धिरादैच्, तुल्लास्यप्रयत्नम्, एत्येधत्यूठ्सु,

    ऊकालोऽजजइत्रस्वदीर्घप्लतः, विष्णवे, उपोषति, सच्चिदानन्दः
  - b) Join any **five** of the following:

    নিম্নলিখিত উদাহরণগুলির মধ্যে যে-কোনো **৫টির** সন্ধি
    করো ঃ

देवता + ऋषभः, ददातु + ओदतम्, सदा + एव, नौ + अक, प्र + एजते, हरे + अव, तत् + टीका, देवाः + इह

c) Justify the case-ending and its meaning of the following underlined words (any **three**):

নিম্নলিখিত রেখাঙ্কিত পদগুলির বিভক্তি ও তার অর্থ নির্ণয় কর (যে-কোনো তিনটি) ঃ

- i) तिलेषु तैलम्।
- ii) इन्द्राय वषट्।
- iii) रामः रावणं हतवान्।
- iv) सर्पिषः जानीते।
- v) दैत्येभ्यः समर्थः हरिः।
- vi) हस्तेन खादति।
- d) Explain and illustrate: ध्रुवमपायेऽपादानम् or आधारोऽधिकरणम्.

त्राभा कत **ः ध्रुवमपायेऽपादानम् अथवा आधारोऽधिकरणम्**।

e) Explain and illustrate: अणुदित्सवर्णस्य चाऽप्रत्ययः or इको यणचि.

व्याখ्या क्त : अणुदित्सवर्णस्य चाऽप्रत्ययः अथवा इको यणचि।

f) Explain: अभिहिते तु कर्मादौ प्रथमा or सूत्तेष्वदृष्टं पदं सूत्तान्तरादनुवर्तनीयं सर्वत्र.

> व्याश्या कर्न : अभिहिते तु कर्मादौ प्रथमा अथवा सूत्तेष्वदृष्टं पदं सूत्तान्तरादनुवर्तनीयं सर्वत्र।

- g) Explain: उपदेश आद्योच्चारणम् or यणः प्रतिषेधो वाच्यः. व्याश्रा कत : उपदेश आद्योच्चारणम् অथवा यणः प्रतिषेधो वाच्यः।
- 3. Answer any **two** questions: 10×2=20 যে-কোনো দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ
  - a) Explain the sūtra 'प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा' with examples along with commentary of वरदराजाचार्य.

বরদরাজাচার্যের বৃত্তি সহযোগে উদাহরণ দিয়ে 'प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा' সূত্রটি ব্যাখ্যা কর।

- Explain the sūtra 'अकथितश्च' with examples along with commentary of वरदराजाचार्य.
   বরদরাজাচার্যের বৃত্তি সহযোগে উদাহরণ দিয়ে 'अकथितश्च' সৃত্রটি ব্যাখ্যা কর।
- Discuss in brief स्थान and प्रयत्न of Sanskrit letters with examples along with commentary of वरदराजाचार्य.

বরদরাজাচার্যের বৃত্তি সহযোগে উদাহরণ দিয়ে সংস্কৃতভাষার বর্ণের উচ্চারণ স্থান ও প্রযত্ন সম্পর্কে সংক্ষেপে আলোচনা কর। d) Discuss briefly the characteristics and importance of 'शिवसूत्र' in Pāṇinian Grammar. পাণিনীয় ব্যাকরণে শিবসূত্রের গুরুত্ব ও তার বৈশিষ্ট্যগুলি সংক্ষেপে আলোচনা কর।

554/Sans.